

ISBN 83-60128-20-0

EAN 9788360128206

BIULETYN CZĘSTOCHOWSKIEGO KOŁA ENTOMOLOGICZNEGO

Częstochowa

Nr 4 03/2006

TREŚĆ – CONTENTS

	str.
Słabikowski Andrzej: Dane o występowaniu przedstawicieli Staphylinidae (Coleoptera) na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej. Data on the occurrence of some species of Staphylinidae (Coleoptera) on Krakowsko-Wieluńska Upland.	3
Kościelny Tomasz: Stenus subdepressus MULSANT et REY 1861 (Staphylinidae, Steninae) w zbiorach Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. Stenus subdepressus MULSANT et REY (Staphylinidae, Steninae) in the collection at the Górnośląski Museum in Bytom.	9
Walczak Marcin: Nowe stanowiska Typhoeus typhoeus (Linnaeus 1758) (Coleoptera: Scarabaeidae) w okolicach Zielonej Góry. New positions of Typhoeus typhoeus (Linnaeus 1758) in the neighbourhood of Zielona Góra.	12
Klasiński Adam: Sówkowate (Lepidoptera: Noctuidae) Częstochowy i okolic. The noctuid moths (Lepidoptera: Noctuidae) of the Częstochowa.	15

Krótkie doniesienia - Short communications

Klasiński Jarosław: Brychius elevatus (PANZER, 1794) (Coleoptera, Haliplidae) w okolicach Częstochowy. Brychius elevatus (PANZER, 1794) (Coleoptera, Haliplidae) in the environs of Częstochowa.	21
Geisler Tomasz: Uwagi o hodowli motyla Samia cynthia ricini (Drury, 1773) (Lepidoptera, Saturniidae). Remark on butterfly s breedind Samia cynthia ricini (Drury, 1773) (Lepidoptera, Saturniidae).	22

Na łamach biuletynu mogą znaleźć się wszelkie istotne informacje, dotyczące fauny terenu Częstochowskiego oraz całej Polski

Dane o występowaniu przedstawicieli Staphylinidae (Coleoptera) na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej. Data on the occurrence of some species of Staphylinidae (Coleoptera) on Krakowsko-Wieluńska Upland.

Słabikowski Andrzej, ul. Kleeberga 2/5, PL, 42-200 Częstochowa

ABSTRACT: The autor presents the results of the research from Staphylinidae family, conducted from 1975 to 2005 on Krakowsko-Wieluńska Upland.

KEY WORDS: Coleoptera, Staphylinidae, faunistic, Krakowsko-Wieluńska Upland, Poland.

Prezentowany zbiór chrząszczy powstał w latach 1975 – 2005. Rodzina kusakowatych, nie jest głównym obiektem moich zainteresowań i dlatego połowy, jakie prowadziłem w ciągu minionych 30 lat, zazwyczaj nie uwzględniały specyficznych dla tej rodziny metod, jak zastosowanie sita entomologicznego i rozmaitych przynęt.

Pomimo to w moim zbiorze znajduje się 525 okazów kusakowatych reprezentujących 171 gatunków. 140 zebranych gatunków pochodzi z terenu Wyżyny Krakowsko - Wieluńskiej.

Z tego 21 gatunków znaleziono w innych regionach Polski i nie są one uwzględnione w poniższym wykazie.

Aż 24 gatunki nie były dotąd wykazywane z regionu.

Znaczną część prezentowanego zbioru stanowią kusaki (118), schwytane w Złotym Potoku koło Częstochowy (UTM - CB82), będącym moim głównym terenem badań. W zbiorze na szczególną uwagę liczne gatunki, między innymi: *Phyllodrepa puberula*, *Trimium carpathicum*, *Philonthus nitidicollis*, *Quedius invreae*, *Quedius curtipennis*, *Xantholinus gallicus* i liczne *Aleocharinae*.

Systematykę szczebli wyższych i nazewnictwo przyjęto za: I. Löbl & A. Smetana (edited by), 2004: *Catalogue of Palearctic Coleoptera vol. 2, Hydrophiloidea – Histeroidea – Staphylinoidea*. Apollo Books, Stenstrup. 698 ss + indeks gatunków 720 ss.

Na zakończenie pragnę złożyć serdeczne podziękowanie za oznaczenie kusaków: Tomaszowi Kościelnemu (Steninae, Paederinae i część Staphylininae), Pawłowi Jałoszyńskiemu (Pselaphinae) oraz Andrzejowi Melke (pozostałe podrodziny) i sporządzenie wykazu Staphylinidae.

Przegląd gatunków

Użyte skróty: A – Apolonka k. Janowa [CB92], B – Boronów k. Lublińca [CB53], Cz – Częstochowa [CB63/CB73], H – Herby [CB42], J - Julianka k. Częstochowy [CB93], K – Kłobuck [CB64], Ko – Kochcice k. Częstochowy [CB42], Kop – Kopiec k. Częstochowy [CB 64], L – Lisów k. Blachowni [CB42], W – Ważne Młyny k. Nowej Brzeźnicy [CB75], Z – Złoty Potok [CB82], ZG – Zielona Góra k. Częstochowy [CB 73], Ż – Żarki [CB81].

* - gatunek nowy dla Wyżyny Krakowsko – Wieluńskiej.

Omaliinae

Anthophagini

Lesteva (Lesteva) longoelytrata (Goeze) Z

Coryphiini

Coryphium angusticolle Stephens Cz

Omaliini

Omalium rivulare (Paykull) Z

Phloeonomus (Phloeonomus) punctipennis Thomson Z *

Phloeostiba plana (Paykull) Z

Phyllodrepa (Phyllodrepa) puberula Bernhauer Cz *

Proteininae

Megarathrus prosseni Schatzmayr Z

= *Megarathrus sinuatocollis* (Lac.)

Pselaphinae

Euplectini

Euplectus karstenii (Reichenbach) Z *

Euplectus punctatus Mulsant & Rey Z

Trichonychini

Bibloporus bicolor bicolor (Denny) Z

Trimium brevicorne (Reichenbach) Z

Trimium carpathicum Sauley Z

Tachyporinae

Mycetoporini

Parabolitobius formosus (Gravenhorst) Z

= *Bolitobius formosus* (Grav.)

Lordithon (Bolitobius) lunulatus (Linn.) Z

Lordithon (Lordithon) exoletus (Erichson) Z

Lordithon (Lordithon) thoracicus (Fabr.) Z

Lordithon (Lordithon) trinotatus (Erichson) Z

Tachyporini

Sepedophilus bipunctatus (Gravenhorst) Z

Sepedophilus marshami (Stephens) Z *

Sepedophilus testaceus (Fabr.) Z

Tachinus humeralis Gravenhorst Z *

Tachinus laticollis Gravenhorst Z, Ž

Tachinus lignorum (Linn.) Cz

Tachinus marginellus (Fabr.) Z

Tachinus subterraneus (Linn.) A

Tachyporus chrysomelinus (Linn.) Ž

Tachyporus hypnorum (Fabr.) Z

Tachyporus obtusus (Linn.) Cz

Tachyporus pusillus Gravenhorst Z

= *Tachyporus macropterus* Steph.

Aleocharinae

Aleocharini

Aleocharina

Aleochara (Xenochara) sparsa Heer Z

Athetini

Athetina

Acrotona fungi (Gravenhorst) Cz, Z

Acrotona orbata (Erichson) Z

Acrotona parvula (Mannerheim) Cz

Acrotona pygmaea (Gravenhorst) Z

Aloconota (Aloconota) gregaria (Erichson) Z

Amidobia talpa (Heer) Z

Amischa analis (Gravenhorst) Cz, Z

Atheta (Alaobia) pallidicornis (Thomson) Z

Atheta (Alaobia) sodalis (Erichson) Z

Atheta (Atheta) boletophila (Thomson) Z

Atheta (Atheta) castanoptera (Mannerheim) Z

Atheta (Atheta) hypnorum (Kiesenwetter) Z *

Atheta (Atheta) pilicornis (Thomson) Z *

Atheta (Badura) macrocera (Thomson) Z

Atheta (Chaetida) longicornis (Gravenhorst) Z

Atheta (Datomicra) dadopora (Thomson) Z

Atheta (Datomicra) nigra (Kraatz) Z

Atheta (Dimetrota) aeneipennis (Thomson) Z *

= *Atheta (D.) picipennis* (Mannh.)

Atheta (Microdota) inquinula (Gravenhorst) Z

Atheta (Philhygra) elongatula (Gravenhorst) Cz

Atheta (Philhygra) gyllenhalii (Thomson) Z *

Atheta (Philhygra) hypnorum (Kiesenwetter) Z *

Atheta (Philhygra) palustris (Kiesenwetter) Z

Atheta (Tetropla) nigrifula (Gravenhorst) Z

Atheta (Traumoecia) picipes (Thomson) Z *

= *Atheta (T.) excavata* (Gyll.)

Dadobia immersa (Erichson) Z

Dinaraea aequata (Erichson) W, Z

Dinaraea linearis (Gravenhorst) W *

Geostiba (Geostiba) circellaris (Gravenhorst) Z

= *Evanystes circellaris* (Grav.)

Liogluta granigera (Kiesenwetter) Z

Lyprocorrhe anceps (Erichson) Z

Nehemitropia lividipennis (Mannerheim) Z

= *Nehemitropia sordida* (Marsh.)

Homalotini

Bolitocharina

Euryusa castanoptera Kraatz Z *

Leptusa (Dendroleptusa) fumida (Erichson) Z

Leptusa (Leptusa) pulchella Mannerheim J

Leptusa (Pachygluta) ruficollis (Erichson) Z *

<i>Gyrophaeina</i>	
<i>Gyrophaeina (Gyrophaeina) poweri</i> Crotch	Z
<i>Gyrophaeina (Leptarthophaena) affinis</i> Mann. = <i>Gyrophaeina affinis</i> (J. Sahlberg)	L *
<i>Homalotina</i>	
<i>Anomognathus cuspidatus</i> (Erichson)	Z
<i>Homalota plana</i> (Gyllenhal)	Z
<i>Myrmedoniina</i>	
<i>Drusilla canaliculata</i> (Fabr.)	Cz, Z
<i>Zyras (Pella) humeralis</i> (Gravenhorst)	Z
<i>Zyras (Pella) limbatus</i> (Paykull)	Cz
Oxypodini	
<i>Oxypodina</i>	
<i>Ocalea badia</i> Erichson	Z
<i>Oxypoda (Bessopora) formiceticola</i> Märkel	Z
<i>Oxypoda (Mycetodrepa) alternans</i> (Gravenhorst)	Z
<i>Phloeopora corticalis</i> (Gravenhorst)	W, Z
<i>Phloeopora testacea</i> (Mannerheim)	Z
<i>Thiasophila angulata</i> (Erichson)	Z
<i>Tachyusina</i>	
<i>Gnypeta rubrior</i> Tottenham	Z *
<i>Ischnopoda leucopus</i> (Marsham)	W *
Placusini	
<i>Placusa tachyporoides</i> (Waltl)	Z
Oxytelinae	
Oxytelini	
<i>Anotylus inustus</i> (Gravenhorst)	Cz
<i>Anotylus rugosus</i> (Fabr.)	Z
<i>Anotylus sculpturatus</i> (Gravenhorst)	Z
<i>Anotylus tetracarinatus</i> (Block)	Cz, Z
<i>Oxytelus (Epomotylus) sculptus</i> Gravenhorst	Z
<i>Oxytelus (Tanykraerus) laqueatus</i> (Marsham)	Z
<i>Platystethus (Platystethus) arenarius</i> (Fourcroy)	Z
Thinobiini	
<i>Aploderus caelatus</i> (Gravenhorst)	Z
<i>Carpelimus (Trogophloeus) corticinus</i> (Gravenhorst)	Z
Oxyporinae	
<i>Oxyporus maxillosus</i> Fabr.	Z
<i>Oxyporus rufus</i> (Linn.)	Cz, Z
Steninae	
<i>Stenus (Hemistenus) flavipes</i> Stephens	K
<i>Stenus (Hemistenus) pubescens</i> Stephens	Z
<i>Stenus (Stenus) clavicornis</i> (Scopoli)	Cz, Z
<i>Stenus (Stenus) fossulatus</i> Erichson	Z
<i>Stenus (Stenus) incrassatus</i> Erichson	Z
<i>Stenus (Stenus) juno</i> (Paykull)	Z
<i>Stenus (Stenus) pusillus</i> Stephens	J

Paederinae

Paederini

Astenina

- Astenus (Astenus) lyonessius* (Joy) ZG
= *Astenus brevelytratus* Lohse
= *Astenus longelytratus* Palm

Lathrobiina

- Lathrobium (Lathrobium) brunnipes* (Fabr.) Z
Tetartopeus terminatus (Gravenhorst) Z
= *Lathrobium terminatum* Grav.

Medonina

- Medon brunneus* (Erichson) Z
Pseudomedon obscurellus (Erichson) Ko *

Paederina

- Paederus (Heteropaederus) fuscipes* Curtis Z
Paederus (Paederus) riparius (Linn.) Z
Paederus (Poederomorphus) littoralis Gravenhorst Z

Stilicina

- Rugilus angustatus* (Geoffroy) Z
= *Rugilus scutellatus* Motsch.
Rugilus erichsonii (Fauvel) Z

Staphylininae

Othiini

- Atrecus (= Baptolinus) affinis* (Paykull) Z
Othius subuliformis Stephens Z
= *Othius myrmecophilus* Kiesenw.

Staphylinini

Philonthina

- Bisnius fimetarius* (Gravenhorst) Z
Gabrius appendiculatus Sharp Cz *
= *Gabrius subnigritulus* Smetana
Gabrius breviventer (Sperk) Z
= *Gabrius pennatus* Sharp
Gabrius splendidulus (Gravenhorst) J, W, Z
Philonthus (Ph.) atratus (Gravenhorst) Z
Philonthus (Ph.) cognatus Stephens W, Z
= *Philonthus fuscipes* (Mannh.)
Philonthus (Ph.) nitidicollis (Lacordaire) Cz, H
= *Philonthus bimaculatus* (Grav.)
Philonthus (Ph.) quisquiliarius (Gyllenhal) Cz
Rabigus tenuis (Fabr.) Cz

Quediina

<i>Heterothops dissimilis</i> (Gravenhorst)	Z
<i>Quedius (Microsaurus) brevis</i> Erichson	Z
<i>Quedius (Microsaurus) cruentus</i> (Olivier)	Z
<i>Quedius (Microsaurus) invreae</i> Gridelli	A *
<i>Quedius (Microsaurus) scitus</i> (Gravenhorst)	W, Z
<i>Quedius (Microsaurus) xanthopus</i> Erichson	Z
<i>Quedius (Quedius) curtipennis</i> Bernhauer	Cz
<i>Quedius (Quedius) fuliginosus</i> (Gravenhorst)	Z
<i>Quedius (Raphirus) lateralis</i> (Gravenhorst)	Z
<i>Quedius (Raphirus) picipes</i> (Mannerheim)	Z

Staphylinina

<i>Dinothenarus (Parabemus) fossor</i> (Scopoli)	Z
<i>Ocypus nitens</i> (Schrank)	Z
= <i>Ocypus nero</i> (Fald.)	
= <i>Ocypus similis semialatus</i> (J. Müller)	
<i>Ontholestes tessellatus</i> (Geoffroy)	Z
<i>Tasgius (Rayacheila) melanarius</i> (Heer)	Ko
= <i>Ocypus melanarius</i> (Heer)	

Xantholinini

<i>Gyrohypnus angustatus</i> Stephens	Z
= <i>Gyrohypnus liebei</i> (Scheerp.)	
= <i>Gyrohypnus scoticus</i> (Joy)	
<i>Gyrohypnus atratus</i> (Heer)	Z *
<i>Leptacinus formicetorum</i> Märkel	Z
<i>Nudobius lentus</i> (Gravenhorst)	Ko, Z
<i>Xantholinus (Heterolius) fortepunctatus</i> Motschulsky	ZG
= <i>Xantholinus semirufus</i> Reitter	
<i>Xantholinus (Typhlolinus) laevigatus</i> Jacobsen	Z *
= <i>Xantholinus clairei</i> Coiff.	
<i>Xantholinus (Xantholinus) gallicus</i> Coiffait	Cz *
= <i>Xantholinus rhenanus</i> Coiffait	
<i>Xantholinus (Xantholinus) linearis</i> (Olivier)	Z
<i>Xantholinus (Xantholinus) longiventris</i> Heer	Cz *

Stenus subdepressus MULSANT et REY 1861 (Staphylinidae, Steninae) w zbiorach Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu.

Stenus subdepressus MULSANT et REY (Staphylinidae, Steninae) in the collection at the Górnośląski Museum in Bytom.

Kościelny Tomasz, ul. Śląska 145, PL, 42-274 Konopiska.

e-mail: tomstenus@go2.pl

ABSTRACT: The author presents in his work a new and unpublished position on the selection *St. subdepressus* MULS. et REY on the basis of specimen from the H. Nowotny and F. Kirsch collection found Górnośląski Museum in Bytom.

KEY WORDS: Coleoptera, Staphylinidae, Steninae, *Stenus subdepressus*, new data, faunistic, Śląska Upland, Poland.

Stenus subdepressus MULS. et REY swoim zasięgiem obejmuje południową, środkową i zachodnią Europę, (Puthz 1966a, 1966b, 1971a, 1972, 1972d; Nohel 1972; Jelinek 1993; Schillhammer 1994; Herman 2001; Bordoni 2004; Löbl & Smetana 2004).

Nieznany z europejskiej części Rosji. W Polsce gatunek bardzo rzadki, notowany jedynie z dwóch stanowisk: okolic Częstochowy na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej (Lgocki 1908), oraz z miejscowości Żary na Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej (Wagner 1941; Korge i Schultze 1966). Omawiany gatunek występuje najczęściej w suchej, próchniczej glebie leśnej na wrzosowiskach (Szujecki 1961; Burakowski i in. 1979). Przez Kocha (1989), określany jako stenotop, xerophil, humicol.

Ze względu na rzadkość występowania w Polsce tego ciekawego gatunku, celowe wydaje się podanie niepublikowanych stanowisk, na podstawie okazów zebranych w miejscowości Brynek [UTM CA 39] na Wyżynie Śląskiej, w I poł. XX w.

Autor oznaczając kolekcję Steninae ze zbiorów Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, stwierdził 12 exx. należących do gat. *St. subdepressus* MULS. et REY. Materiał ten pochodzi ze zbiorów H. Nowotnego i F. Kirscha, zdeponowanych w Muzeum Górnośląskim w Bytomiu.

Wykaz stanowisk

W wykazie zachowano oryginalną pisownię z metryk.

Stosowane w tekście skróty autora: M – male – samiec, F – female – samica.

Oryginalne skróty na metrykach: O/S – Oberschlesien – Górny Śląsk.

Z okolicy m. Brynek pochodzi 12 exx., 1 ex. M. został zebrany na terenie Niemiec – 9. 08.1925, Diiben. Heide Zadlitz Bruch, leg. Linke.

Brynneck O/S, 20. 04.1926, 2 exx. M., leg. H. Nowotny - 1ex. oryginalnie oznaczony jako *St. atratulus* ER.

Różnice w budowie zewnętrznej oraz kształcie aparatu kopulacyjnego samców obu gatunków, przedstawiają rys. 1 i 2.

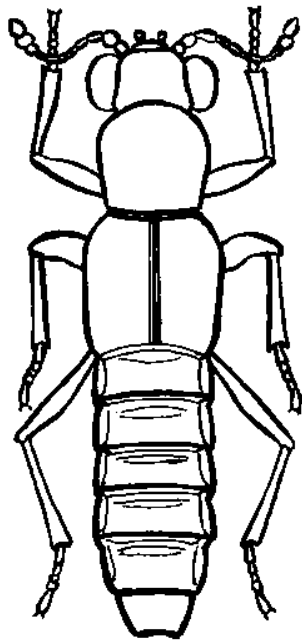
Brynneck O/S, 25. 08. 1926, 2 exx.. M., leg. H. Nowotny - 1 ex. oryginalnie oznaczony jako *St. atratulus* ER.

Brynneck O/S, 22. 03. 1927, 1 ex. F., leg. H. Nowotny.

Brynneck O/S, 22. 04. 1928, 1 ex. F., leg. F. Kirsch. – oryginalna nazwa gatunkowa na etykietce nieczytelna.

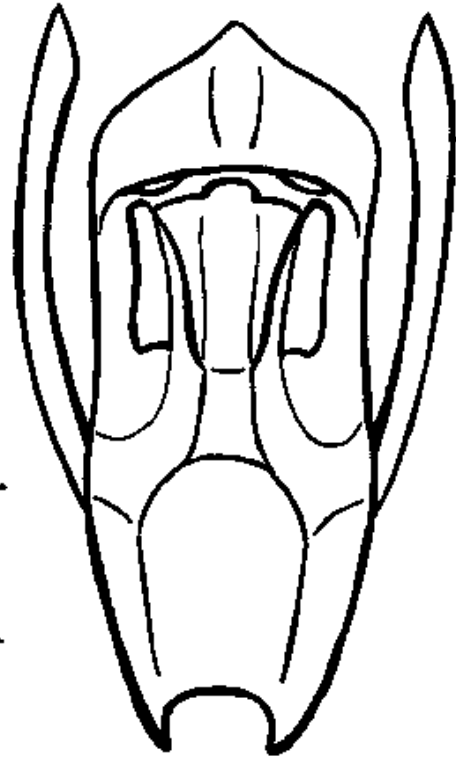
Brynneck O/S, 15. 05. 1929, 1 ex. M., leg. H. Nowotny.

Brynneck O/S, 5. 04. 1937, 3 exx. M., 2 exx. F., leg. H. Nowotny.

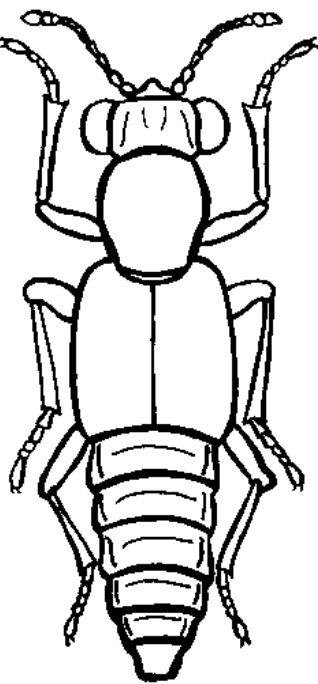
1 mm

1

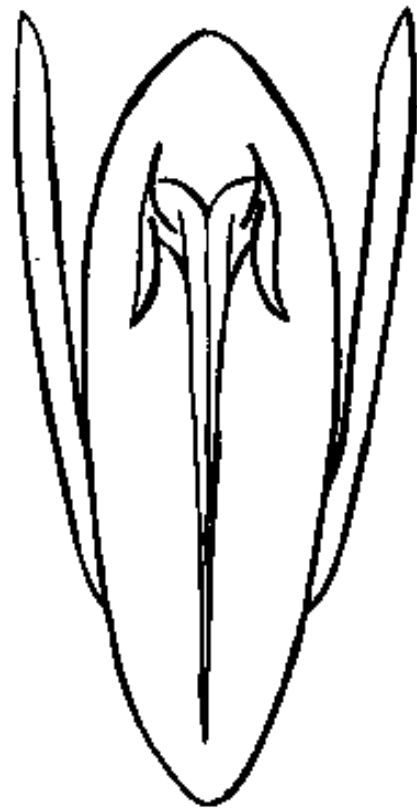
0,1
mm

2

1 mm

3

0,1
mm

4

Ryc. (Fig.). *St. subdepressus* MULS. et REY: 1-imago, 2- aedeagus.

Ryc. (Fig.). *St. atratulus* ER. : 3-imago, 4-aedeagus.

Biorąc pod uwagę ciągłość badań (1926-1929), oraz potwierdzenie przez Nowotnego występowania omawianego gatunku w Brynku w 1937 r., istnieje duże prawdopodobieństwo utrzymania się tam populacji *St. subdepressus*, co wymaga jednak dalszych, intensywnych badań. Na czerwonej liście chrząszczy Polski (Pawłowski i in. 2002), omawiany gatunek został umieszczony w kategorii CR - krytycznie zagrożony, natomiast na czerwonej liście chrząszczy Górnego Śląska (Kubisz i in. 1998), w kategorii E - skrajnie zagrożony, ginący. Za udostępnienie zbioru oraz wszelkie pomocne informacje, dziękuję kolegom Rolandowi Doboszowi i Waldemarowi Żyle. Okazy dowodowe znajdują się w zbiorach Działu Przyrody Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu (3 exx. *St. subdepressus* wypożyczono do zbioru autora jako materiał porównawczy).

Literatura

- Bordoni A. 2004. Atlante degli edeagi degli *Stenus* della fauna italiana (Coleoptera Staphylinidae). *Boll. Soc. entomol. ital.*, 136 (2): 101-140.
- Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1979. Chrząszcze – Coleoptera. Kusakowate – Staphylinidae, cz. 1. *Kat. Fauny Polski*, Warszawa 23 (6): 1-310.
- Herman H. L. 2001. Catalog of the Staphylinidae (Insecta: Coleoptera). 1758 to the end of the Second Millenium. IV. Staphylininae Group (Part 1). *Bull. of the American Mus. Nat. Hist.* Nr. 265 : 1807-2440.
- Jelinek J. 1993. Check-list of Czechoslovak Insects IV (Coleoptera). *Folia Heyrovskiana*, Supplementum 1 Praga: 39-62.
- Koch K. 1989. Die Kafer Mitteleuropas. *Ökologie*, 1. Goecke und Evers Verlag. Krefeld: 440 ss.
- Korge H., Schultze J. 1966. Beitrage zur Kenntnis der märkischen Koleopterenfauna. (Teil XXIX). *Mitt. Dtsch. Ent. Ges. Berlin*, 25:57-67, 11ff.
- Kubisz D., Kuśka A., Pawłowski J., 1998. Czerwona lista chrząszczy (Coleoptera) Górnego Śląska. [W:]. Parusel J., (red.). *Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Raporty Opinie* 3: 8-68.
- Lgocki H. 1908. Chrząszcze (Coleoptera) zebrane w okolicy Częstochowy w Królestwie Polskiem w latach 1899-1903. *Spraw. Kom. Fizyogr.*, Kraków, 41 II: 18-151.
- Löbl I & Smetana A (editors), 2004. Catalogue of Palearctic Coleoptera vol. 2, Hydrophiloidaea - Histeroidea – Staphylinoidaea. Apollo Books, Stenstrup: 918 ss.
- Nohel P., 1972. Systematic survey of the Czechoslovak species of the genera *Stenus* LATREILLE 1796 and *Dianous* SAMOUELLE 1819 (Coleoptera, Staphylinidae). *Zprav. Cesk. Spol. Ent. CSAV.* 8: 105-124.
- Pawłowski J., Kubisz D., Mazur M., 2002. Coleoptera – chrząszcze. [W:]. Głowaciński Z., (red.): *Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110.
- Puthz V., 1966a. Nomenklatorische, systematische und faunistische Bemerkungen über paläarktische *Steninen* (Col. Staphylinidae). 6 Beitrag zur Kenntnis der *Steninen*. *Mitt. Dt. entomol. Ges. Bd.* 24: 25-30.
- Puthz V., 1966b. Nomenklatorisches und Faunistisches über mitteleuropäische *Steninen*. 29. Beitrag zur Kenntnis der *Steninen*. *Nachrbl. Bayer. Ent.* 15: 117-123.
- Puthz V., 1971a. Kritische Faunistik der bisher aus Mitteleuropa bekannten *Stenus*-Arten nebst systematischen Bemerkungen und Neubeschreibungen (Coleoptera, Staphylinidae). 80. Beitrag zur Kenntnis der *Steninen*. *Entomol. Blätter*, Bd. 67 (2): 74-121.

- Puthz V. 1972. Beiträge zur Kenntnis der Steninen. CXXX. Zweiter Nachtrag zur Faunistik der Mitteleuropäischen Steninen (Staphylinidae, Coleoptera). *Philippia* 1/4: 213-214.
- Puthz V., 1972a. Zur Staphylinidenfauna des Balkans: Die bisher aus Jugoslawien und angrenzenden Ländern bekannten Steninen (Coleoptera, Staphylinidae). 83. Beitrag zur Kenntnis der Steninen. *Wiss.Mitt. Bosn.-Herz. Landesmus. C*, 1 (1971): 239-292.
- Schillhammer H. 1994. Bemerkenswerte Käferfunde aus Österreich (III), (Coleoptera). *Koleopt. Rdsch.* 64: 291-293.
- Szujecki A. 1961. Kusakowate-Staphylinidae, Myśliczki-Steninae. *Klucze do oznaczania owadów Polski*, Warszawa, cz. XIX (24b): 1-72.
- Wagner H. 1941. I. Beitrag zur Kenntnis der Coleopteren-Fauna der Niedre-Lausitz. (Zugleich ein Reisebericht über die 2 ersten Excursionen). *Mark. Tierw.*, Berlin, 4: 233-277.

Nowe stanowiska *Typhoeus typhoeus* (Linnaeus, 1758) (Coleoptera: Scarabaeidae) w okolicach Zielonej Góry. New positions of *Typhoeus typhoeus* (Linnaeus, 1758) in the neighbourhood of Zielona Góra.

Walczak Marcin, Bohaterów Monte Cassino 40/80, PL, 41-219 Sosnowiec.
e-mail: cerambyx@wp.pl

ABSTRACT: The new stations of *Typhoeus typhoeus* L. (Coleoptera: Scarabaeidae) near Zielona Góra.

During the field analysis near Zielona Góra there were found two places of the rare beetle *Typhoeus typhoeus*. In 1991-1996 year there were found six dead specimen under the trunk of the trees at the edge of the forest near Koźła village (UTM: WT24). In April, 1998 year there was found a male specimen on the forest road near Buchałów village (UTM: WT25). There are new, earlier unknown places in Ziemia Lubuska.

KEY WORDS: Insecta, Coleoptera, Scarabaeidae, *Typhoeus typhoeus*, new stations, distribution, Poland.

Typhoeus typhoeus (LINNAEUS, 1758) jest rzadko obserwowanym chrząszczem z rodziny żukowatych (Coleoptera, Scarabaeidae) związanym z obszarami piaszczystymi porośniętymi głównie monokulturami borów sosnowych. Dorosłe osobniki tego gatunku pojawiają się już wczesną wiosną, na przełomie marca i kwietnia, występują aż do czerwca. Gatunek ten podobnie jak zbliżone do niego pokrojem ciała żuki gnojowe z rodzaju *Geotrupes* jest koprofagiem. Jest to chrząszcz wykazujący opiekę nad potomstwem, spotykany jest zazwyczaj w pobliżu nor dzikich królików, których odchody są pokarmem larw. Żeruje również na odchodach jeleni, saren i owiec (Burakowski et al 1983). Samiec i samica współpracują ze sobą wykopując w ziemi korytarze, które osiągają głębokość powyżej 1 m. W bocznych chodnikach korytarzy samica składa jaja, które są przysypywane warstwą piachu, następnie samiec dostarcza nawóz, który będzie służył wylęgającym się larwom za pokarm. Larwy wylęgają się w pewnych odstępach czasu i po kilku miesiącach żerowania na nawozie przepoczwarzają się we wrześniu. Stadium poczwarki trwa około czterech tygodni, po tym okresie poczwarki przechodzą ostatecznie

stadium metamorfozy, wychodzące w nich imago zimują w korytarzu (Dobosz et al 1984 [za:] Tesar 1957).

Typhoeus typhoeus jest bardzo charakterystycznym owadem ze względu na charakterystyczne rogi występujące na przedpleczu, dwa z nich umieszczone przed przednimi kątami skierowane są do przodu, trzeci jest krótszy umieszczony pionowo na środku przedplecza, samica w tym miejscu posiada jedynie poprzeczne żeberkowanie z dwoma małymi guzkami po obu stronach przedplecza (Stebnicka 1976).

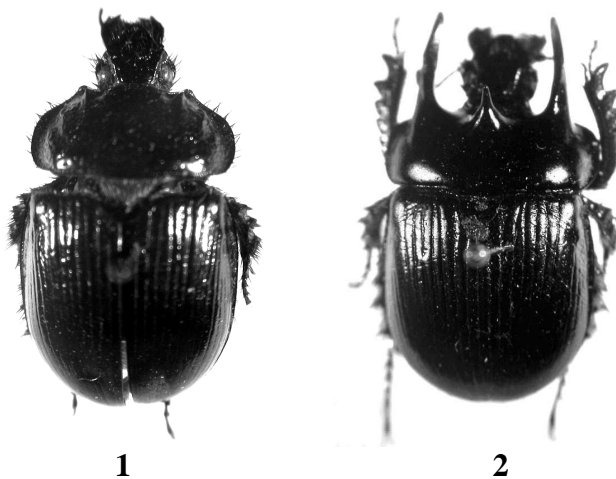
Typhoeus typhoeus ma ogólne rozprzestrzenienie typu atlanto-mediteraniańskiego, występuje od północnej Afryki, gdzie znany jest jedynie z północnych wybrzeży Maroka (Paulian 1941), poprzez większą kontynentalną część południowo-zachodniej i środkowej Europy (Janssen 1960; Horion 1958; Tesar 1957), lokalnie i rzadko podawany jest także z Wysp Brytyjskich (Horion 1958) oraz w południowej części półwyspu Skandynawskiego (Horion 1958; Lindroth 1960). W Polsce znany jest niemal wyłącznie z zachodniej części kraju do linii Wisły, gdzie znany jest głównie ze stanowisk na Dolnym i Górnym Śląsku, oraz nielicznych z Ziemi Lubuskiej, Wielkopolski i Pomorza (Hildt 1896; Letzner 1871; Lulwitz 1916; Lentz 1857; Szulczewski 1922; Dobosz et al 1984), znany także z Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej, Wyżyny Małopolskiej i Sudetów Zachodnich (Burakowski et al, 1983), za linią Wisły znany jest tylko ze stanowiska w Kętrzynie (Lentz 1857). Ostatnio znaleziony w Bornym Sulinowie na Pojezierzu Drawskim (Gębicki 1995).

Wyniki

W latach 1991-1996 w okolicach wsi Koźła [UTM WT24] przynależącej do gminy Świdnica (województwo lubuskie), autor znalazł na skraju boru sosnowego, pod fragmentami kory i drewnem stosowym, sześć martwych osobników *Typhoeus typhoeus*:

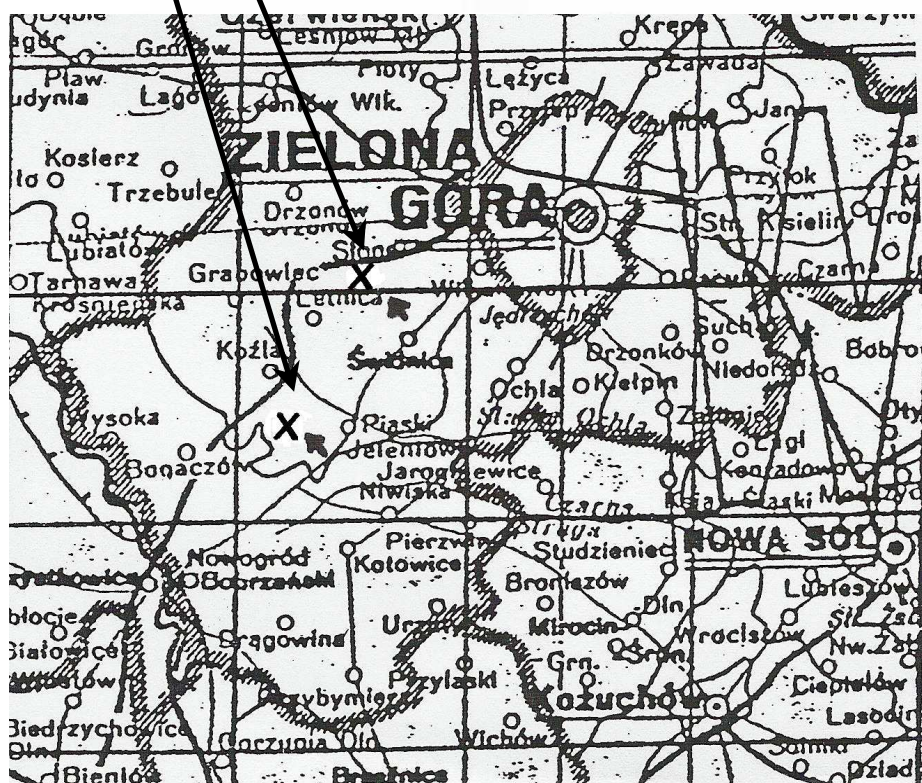
1 ♂ - 08.07.1991, 1 ♂ - 26.08.1991, 1 ♂, 2 ♀ - 01.02.1992, (Fot. 1), 1 ♂ - 04.07.1996, (Fot. 2). Trzy z nich, wysiano z zamrożonej ściółki, pobranej spod stosu drewna sosnowego, podczas rutynowych badań terenowych. Okazy były lekko uszkodzone, martwe prawdopodobnie od dłuższego czasu.

Po intensywnych poszukiwaniach podczas kolejnych lat, autor odnalazł jeden żywy okaz samca *Typhoeus typhoeus* 19.03.1998 r. na piaszczystej drodze leśnej pomiędzy wsiami Letnica i Buchałów [UTM WT25] w odległości około 8 km, od poprzedniego stanowiska. Dziękuję mgr I. Jatulewiczowi z Zakładu Hydrobiologii i Ochrony Wód Akademii J. Długosza w Częstochowie za wykonanie zdjęć do niniejszej pracy.

Fot. 1 *Typhoeus typhoeus* (Linnaeus,1758), samica (female)

Fot. 2 *Typhoeus typhoeus* (Linnaeus,1758), samiec (male)

Ryc. 1. Stanowiska występowania *Typhoeus typhoeus* L. w Polsce.

- - stanowiska znane przed rokiem 1984
- ▲ - stanowiska opublikowane po roku 1984
- X - nowe stanowiska odnalezione przez autora

Fig. 1. Distribution of *Typhoeus typhoeus* L. in Poland.

- - the places that were known before 1984
- ▲ - the places that were published to 1984 year
- X - the new places that were found by the author

Literatura

- Burakowski B., Mroczkowski M., Sefańska J. 1983. Chrząszcze, Coleoptera, Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea, Parnoidea. *Kat. Fauny Polski*, Warszawa 23 (9): 146 ss.
- Dobosz R., Palaczyk A. 1984. Nowe stanowiska *Typhoeus typhoeus* L. (Col., Scarabaeidae) w Polsce oraz analiza zasięgu występowania tego gatunku. *Przegląd Zool.* 28 (3): 281-286.
- Gębicki C. 1995. Nowe stanowiska rzadkich gatunków owadów z Bornego Sulinowa na Pojezierzu Pomorskim. *Acta ent. Siles.*, Bytom, 3 (1-2): 34.
- Hiltd L. F. 1896. Żuki czyli gnojowce krajowe. *Pam. Fyzyogr.* Warszawa, 14, III, 153-228.
- Horion A. 1958. *Faunistik der Mitteleuropäischen Käfer. Band VI: Lamellicornia (Scarabaeidae, Lucanidae).* Überlingen-Bodensee, XXIII + 1-287.
- Janssen A. 1960. *Insectes. Coléoptères Lamellicornes. Faune de Belgique.* Bruxelles 4: 129-131.
- Lentz F.L. 1857. *Neues Verzeichniss der Preussischen Käfer, Königsberg*, 170.
- Letzner K. 1871. *Verzeichniss der Käfer Schlesiens. Z. Ent. Breslau, N. F. 2, XXIV + 328.*
- Lindroth C. K. 1960. *Catalogus Coleopterorum Fennoscandiae et Daniae.* Entomologiska Sällskapet i Lund.
- Lülwitz A. 1916. *Verzeichnis der im Regierungsbezirk Köslin aufgefundenen Käfer.* Stett. Ent. Ztg. Stettin, 76, 205-264.
- Paulian R. 1941. *Faune de France*, 38, Col. Scarabaeidae. Paris, 240.
- Stebnicka Z. 1976. Chrząszcze - Coleoptera, Żukowate – Scarabaeidae, grupa podrodzin: Scarabaeidae Laparosticti. *Klucze do oznaczania owadów Polski*, Warszawa, cz. XIX (28a): 1-139.
- Szulczewski J. 1922. Chrząszcze Wielkopolski. *Prace Kom. Mat.-Przyr. PTPN, B, Poznań*, 1, 3-4: 183-243.
- Tesar Z. 1957. *Fauna CSR, Svazek 11; Lamellicornia II: Scarabaeidae, Laparosticti.* Praha, 326 ss. 16 Taf.

Sówkowate (Lepidoptera: Noctuidae) Częstochowy i okolic. The noctuid moths (Lepidoptera: Noctuidae) of the Częstochowa and environs.

Klasiński Adam, ul. Rückemanna 2/15, PL, 42-207 Częstochowa.

ABSTRACT: This work include noctuid moths (Noctunidae) found in Częstochowa end ten place near city about 30 km around. In the 1997-2005 years found buterflies 178 species.

KEY WORDS: Lepidoptera, Noctuidae, faunistics, Poland.

Wstęp

Badania nad sówkowatymi na Wyżynie Krakowsko-Wieluńskiej dotychczas skupiały się głównie w jej południowej części (Nowacki, 1990).

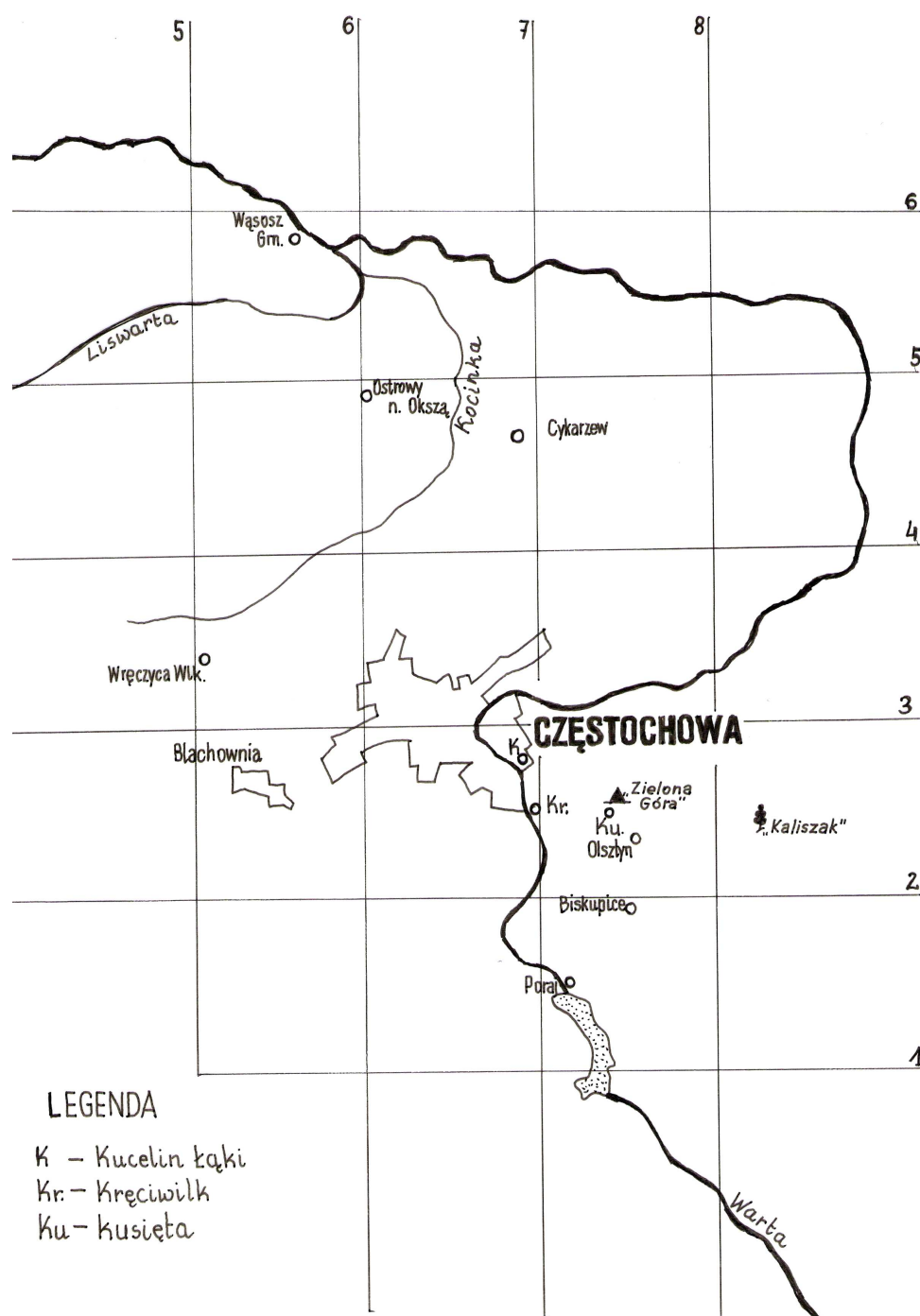
Najbliższym terenem dobrze poznanym jest rezerwat „Parkowe” w Złotym Potoku koło Częstochowy (Nowacki, 1992). Okolice Częstochowy zostały zbadane przyczynkowo (Prüffer, 1918).

Niniejsza praca zawiera wyniki badań faunistycznych nad rodziną sówkowatych. Materiał zgromadzony w latach 1997-2005, liczy 178 gatunków. Celem pracy było poznanie fauny motyli środowisk miejskich i kultur rolniczo-leśnych.

Teren badań

Stanowiska na południowy-wschód od miasta Częstochowy, leżące na terenie kompleksu leśnego Las Olsztyński to: Kusięta [CB 73], Dębowiec [CB 71], Olsztyn [CB 72], Biskupice [CB 82], Kręciwilk [CB 72]. Część północna i północno-zachodnia to teren silnie zurbanizowany z izolowanymi wyspami lasów: Wąsosz [CB 62], Blachownia [CB 52], Wręczyca [CB 53], Cykarzew [CB 75], Wręczyca Wielka [CB 53].

Dwa stanowiska znajdują się w obrębie miasta Częstochowy: Kucelin Łąki [CB 73] i Zawodzie [CB 73]. Rozmieszczenie zbadanych stanowisk przedstawiono na ryc. 1.

Ryc. 1 Rozmieszczenie badanych stanowisk

Fig. 1 Location of research positions

Metody badań

Do gromadzenia materiału zastosowano światło lampy rtęciowej i ultrafioletowej. Samołówka wyposażona w żarówkę o mocy 160 W i ekran oświetlony światłem białym o mocy 500 W, ultrafioletowym 160 W. Zbierano imagines zasiadłe nieopodal ekranu i wypłaszano motyle z kryjówek, przeczesywano roślinność czerpakiem entomologicznym.

Wyniki

W latach 1997 do 2005, zgromadzono materiał w ilości 866 egzemplarzy, należących do 178 gatunków. Wykazane tabelarycznie (Tab. 1) według Fibingera i Hackera, (1991).

W tabeli znajdują się gatunki z okresami pojawu (cyfra rzymska-miesiąc, arabska-dekada).

TABLICA 1

L.p.	Gatunek Species	Okres pojawu Period of occurrence	Środowisko Environment
1	<i>Moma alpium</i> (OSBECK)	V(3)	N
2	<i>Acronicta alni</i> (L.)	V(2)	N
3	<i>A. psi</i> (L.)	V(1-3)-VII(1)	M
4	<i>A. aceris</i> (L.)	IV(2-3)	M
5	<i>A. leporina</i> (L.)	VII(2)-VIII(2)	N, M
6	<i>A. megacephala</i> (DEN. et SCHIFF.)	IV(3)-V(3)	N, M
7	<i>A. auricoma</i> (DEN. et SCHIFF.)	III(1)-IV(3)	M, N
8	<i>A. rumicis</i> (L.)	IV(3)-V(3) ; VII(2)-	N, M
9	<i>Simyra nervosa</i> (DEN. et SCHIFF.)	VII(2)	N
10	<i>Herminia tarsicollalis</i> (KNOCH)	VI(2)	N
11	<i>Polipogon tentacularia</i> (L.)	VI(2)	N
12	<i>Catocala sponsa</i> (L.)	VII(2)	N
13	<i>C. fraxini</i> (L.)	VIII(2)-IX(1)	N
14	<i>C. nupta</i> (L.)	VII(3)-X(2)	N, M
15	<i>C. elocata</i> (ESP.)	VII(3)-VIII(3)	N, M
16	<i>C. fulminea</i> (SCOP.)	VIII(2)	M
17	<i>Minucia lunaris</i> (DEN. et SCHIFF.)	V(2)	N
18	<i>Lygephila pastinum</i> (TREIT.)	VI(3)	M
19	<i>Callistege mi</i> (CL.)	V(3)-VI(2)	N
20	<i>Euclidia glyfica</i>	V(1)-VII(3)	N
21	<i>Laspeyria flexula</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(3)-X(1)	N, M
22	<i>Scoliopteryx libatrix</i> (L.)	VII(2)-III(1)	N, M
23	<i>Hypena proboscidalis</i> (L.)	V(3)-VIII(1)	N, M
24	<i>H. rostralis</i> (L.)	V(1)-IX(2)	N, M
25	<i>H. crassalis</i> (F.)	VI(3)-VII(3)	N
26	<i>Phytometra viridaria</i> CL.)	V(1)-V(3)	N
27	<i>Rivula sericealis</i> (SCOP.)	V(2)-IX(1)	N, M
28	<i>Parascotia fuliginaria</i> (L.)	VII(2)-VIII(1)	M
29	<i>Colobochyla salicalis</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(2)	M
30	<i>Diachrysia chrysitis</i> (L.)	VII(1)-VIII(3)	N, M
31	<i>D. tutti</i> (KOSTROWICKI)	V(3)-IX(1)	N, M
32	<i>Macdunnoughia confusa</i> (STEPH.)	V(2)-X(1)	N, M
33	<i>Plusia festucae</i> (L.)	VIII(1)	M
34	<i>P. putnami</i> (GROTE)	VIII(2)	M
35	<i>Autographa gamma</i> (L.)	VI(2)-VIII(3)	N, M
36	<i>Abrostola tripartita</i> (HUFN.)	VI(1)-VIII(1)	N, M
37	<i>A. triplasia</i> (L.)	V(3)	N
38	<i>Emmelia trabealis</i> (SCOP.)	V(3)-VIII(1)	N
39	<i>Protodeltote pygarga</i> (HUFN.)	V(2)-VI(1)	N, M

40	<i>Deltote bankiana</i> (F.)	VI(1)-VI(3)	N, M
41	<i>Pseudeustrotia candidula</i> (DEN. et SCHIFF.)	VIII(1)	M
42	<i>Eublemma minutana</i> (F.)	VII(3)-VIII(2)	N
43	<i>Cucculia fraudatrix</i> EV.	VII(2)	M
44	<i>C. absintii</i> (L.)	VII(3)	M
45	<i>C. umbratica</i> (L.)	V(1)-VII(2)	N, M
46	<i>Schargacucullia verbasci</i> (L.)	IV(3)	M
47	<i>Calophasia lunula</i> (HUFN.)	V(1)-VI(1)	M
48	<i>Amphipyra pyramidea</i> (L.)	VII(2)-IX(1)	M
49	<i>A. livida</i> (DEN. et SCHIFF.)	VIII(3)	M
50	<i>A. tragopoginis</i> (CL.)	VII(3)-VIII(1)	M
51	<i>Asteroscopus sphinx</i> (HUFN.)	X(2)-XI(1)	N, M
52	<i>Diloba caeruleocephala</i> (L.)	IX(3)-X(3)	N, M
53	<i>Panemeria tenebrata</i> (SCOP.)	V(1)-V(3)	N, M
54	<i>Schinia scutosa</i> (DEN. et SCHIFF.)	VII(1)	N
55	<i>Heliothis viriplaca</i> (HUFN.)	VII(2)-VIII(2)	N, M
56	<i>Pyrrhia umbra</i> (HUFN.)	VI(2)-VIII(1)	N
57	<i>Elaphria venustula</i> (HBN.)	V(3)-VI(2)	N, M
58	<i>Caradrina morpheus</i> (HUFN.)	V(2)-VI(3)	M
59	<i>Hoplodrina octogenaria</i> (GOEZE.)	VI(2)-VII(1)	M
60	<i>H. blanda</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(1)-VII(2)	N, M
61	<i>Dypterygia scabriuscula</i> (L.)	VI(1)-VIII(1)	M
62	<i>Rusina ferruginea</i> (ESP.)	VI(1)-VII(1)	N, M
63	<i>Talpophila matura</i> (HUFN.)	VII(3)-VIII(2)	N, M
64	<i>Trachea atriplicis</i> (L.)	VIII(1)	M
65	<i>Euplexia lucipara</i> (L.)	VI(2)	N, M
66	<i>Phlogophora meticulosa</i> (L.)	VI(3)-IX(1)	N, M
67	<i>Actinotia polyodon</i> (CL.)	VI(3)-VII(3)	N, M
68	<i>Callopietra juvenina</i> (STOLL.)	VI(3)-VII(2)	N
69	<i>Eucarta virgo</i> (TREIT.)	VIII(1)-IX(1)	N, M
70	<i>Ipimorpha retusa</i> (L.)	VIII(1)-VIII(2)	N, M
71	<i>Enargia paleacea</i> (ESP.)	VII(2)-IX(1)	N
72	<i>Cosmia pyralina</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(3)	N, M
73	<i>C. trapezina</i> (L.)	VI(2)-VIII(1)	N
74	<i>Xantia togata</i> (ESP.)	IX(2)-X(1)	N
75	<i>X. icteritia</i> (HUFN.)	VIII(3)-IX(3)	N, M
76	<i>X. gilvago</i> (DEN. et SCHIFF.)	IX(1)-X(1)	N, M
77	<i>X. ocellaris</i> (BORKH.)	IX(2)-X(2)	N, M
78	<i>Agrochola circellaris</i> (HUFN.)	IX(1)-X(3)	N, M
79	<i>A. lota</i> (CL.)	X(2)	M
80	<i>A. helvola</i> (L.)	IX(3)	N, M
81	<i>A. litura</i> (L.)	IX(2)	N
82	<i>Eupsilia transversa</i> (HUFN.)	IX(2)-X(3)	N, M
83	<i>Conistra vaccini</i> (L.)	IX(3)-X(3)	N
84	<i>C. rubiginea</i> (DEN. et SCHIFF.)	IV(2)-V(1)	M
85	<i>Lithomoia solidaginis</i> (HBN.)	VIII(3)	N
86	<i>Lithophane socia</i> (HUFN.)	III(3)-IV(3)	M
87	<i>L. ornitopus</i> (HUFN.)	X(3)	N
88	<i>Dichonia convergens</i> (DEN. et SCHIFF.)	IX(3)	N
89	<i>Blepharita satura</i> (DEN. et SCHIFF.)	IX(1)-IX(2)	N, M
90	<i>Apamea monoglypha</i> (HUFN.)	VI(2)-VII(1)	M
91	<i>A. lithoxylea</i> (DEN. et SCHIFF.)	VII(1)-IX(3)	M
92	<i>A. sublistris</i> (ESP.)	VI(3)	N
93	<i>A. crenata</i> (HUFN.)	V(1)	N

94	<i>A. lateritia</i> (HUFN.)	VI(3)	N
95	<i>A. sordens</i> (HUFN.)	IV(1)-VI(1)	N, M
96	<i>A. unanimitis</i> (HBN.)	V(2)-V(3)	N, M
97	<i>A. remissa</i> (HBN.)	VI(2)-VI(3)	N, M
98	<i>A. ophiogramma</i> (ESP.)	VII(1)	M
99	<i>Oligia latroneula</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(1)	N, M
100	<i>Mesoligia furuncula</i> (DEN. et SCHIFF.)	VIII(1)-VIII(2)	N, M
101	<i>Mesapamea secalis</i> (L.)	VII(3)-VIII(1)	N, M
102	<i>Luperina testacea</i> (DEN. et SCHIFF.)	VIII(3)-IX(1)	N, M
103	<i>Rhizedra lutosa</i> (HBN.)	X(1)-X(3)	M
104	<i>Amphipoea fucosa</i> (FR.)	VII(2)-VIII(2)	N, M
105	<i>Hydraecia micacea</i> (ESP.)	VII(2)-IX(3)	N, M
106	<i>Gortyna flavago</i> (DEN. et SCHIFF.)	VII(2)-IX(3)	N, M
107	<i>Calamia tridens</i> (HUFN.)	VII(3)-VIII(2)	N
108	<i>Calaena leucostigma</i> (HBN.)	VIII(1)	M
109	<i>Chortodes fluxa</i> (HBN.)	VI(2)-VII(1)	M
110	<i>Discestra trifolii</i> (HUFN.)	V(3)-IX(1)	N, M
111	<i>Anarta myrtilli</i> (L.)	IV(3)-VII(3)	N
112	<i>Laconobia oleracea</i> (L.)	V(3)-VIII(3)	M, N
113	<i>L. thalassina</i> (HUFN.)	V(1)	N, M
114	<i>L. suasa</i> (DEN. et SCHIFF.)	V(1)-VIII(1)	M
115	<i>Aetheria dysodea</i> (DEN. et SCHIFF.)	VII(2)-VIII(1)	M
116	<i>A. bicolorata</i> (HUFN.)	V(3)	M
117	<i>Hadena bicurris</i> (HUFN.)	VI(2)-VIII(1)	N, M
118	<i>H. compta</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(2)-VII(1)	M
119	<i>H. rivularis</i> (F.)	VIII(1)-IX(1)	N, M
120	<i>H. perplexa</i> (DEN. et SCHIFF.)	VII(2)	M
121	<i>Sideridis albicolon</i> (HBN.)	VI(1)	M
122	<i>Heliophobus reticulata</i> (GOEZE)	VI(3)	N
123	<i>Melanchra persicariae</i> (L.)	VI(2)-VI(3)	M
124	<i>M. pisi</i> (L.)	V(3)	N
125	<i>Manestra brassicae</i> (L.)	V(2)-VI(1)	M
126	<i>Polia bombycina</i> (HUFN.)	VI(2)-VII(1)	N, M
127	<i>P. nebulosa</i> (HUFN.)	VI(1)-VI(2)	N, M
128	<i>Mythimna conigera</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(2)-VII(2)N	N
129	<i>M. ferrago</i> (F.)	VI(3)-VII(2)	N, M
130	<i>M. albipuncta</i> (DEN. et SCHIFF.)	VIII(1)-IX(1)	N, M
131	<i>M. pudorina</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(1)-VI(2)	M
132	<i>M. impura</i> (HBN.)	VI(3)	M
133	<i>M. pallens</i> (L.)	VIII(2)-VIII(3)	N, M
134	<i>M. l-album</i> (L.)	VIII(3)-IX(1)	N, M
135	<i>Orthosia incerta</i> (HUFN.)	III(2)-IV(3)	N, M
136	<i>O. gothica</i> (L.)	III(3)-IV(3)	M
137	<i>O. populeti</i> (F.)	IV(3)	M
138	<i>O. cerasi</i> (F.)	III(2)-IV(2)	M
139	<i>O. gracilis</i> (DEN. et SCHIFF.)	IV(1)-V(1)	M
140	<i>O. munda</i> (DEN. et SCHIFF.)	IV(1)	M
141	<i>Panolis flammea</i> (DEN. et SCHIFF.)	IV(3)-V(3)	N
142	<i>Cerapteryx graminis</i> (L.)	VIII(1)	N
143	<i>Tholera cespitis</i> (DEN. et SCHIFF.)	VIII(3)	N, M
144	<i>T. decimalis</i> (PODA)	VIII(3)-IX(1)	N, M
145	<i>Axylia putris</i> (L.)	VI(3)-VII(1)	N, M
146	<i>Ochropleura plecta</i> (L.)	VI(2)-VIII(2)	N, M
147	<i>Diarsia brunnea</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(3)	N

148	<i>D. florida</i> (F.SCHMIDT)	VI(2)	M
149	<i>Noctua pronuba</i> (L.)	VII(1)-XI(1)	N , M
150	<i>N. orbona</i> (HUFN.)	VIII(1)	N
151	<i>N. fimbriata</i> (SCHREBER)	VII(1)-VII(2)	N
152	<i>N. janthina</i> (DEN.et SCHIFF.)	VII(3)-VII(2)	N , M
153	<i>Lycophotia porphyrea</i> (DEN. et SCHIFF.)	VII(10)-VII(2)	N
154	<i>Rhyacia simularis</i> (HUFN.)	VII(1)-IX(1)	M
155	<i>Eurois occulta</i> (L.)	VI(1)-VII(1)	N
156	<i>Xestia c-nigrum</i> (L.)	VIII(1)-VIII(3)	N , M
157	<i>X. ditrapezium</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(2)-VII(2)	N , M
158	<i>X. baja</i> (DEN. et SCHIFF.)	VIII(1)-VIII(2)	N , M
159	<i>X. rhomboidea</i> (ESP.)	VIII(1)-VIII(3)	N
160	<i>X. sexstrigata</i> (HAW.)	VIII(2)-VIII(3)	N , M
161	<i>X. xanthographa</i> (DEN. et SCHIFF.)	VIII(2)-VIII(3)	N , M
162	<i>Cerastis rubricosa</i> (DEN. et SCHIFF.)	IV(2)	M
163	<i>Euxoa obelisca</i> (DEN. et SCHIFF.)	VIII(2)	N , M
164	<i>Agrotis ipsilon</i> (HUFN.)	VI(3)-IX(3)	N , M
165	<i>A. exclamationis</i> (L.)	V(3)-VI(2)	M , M
166	<i>A. clavis</i> (HUFN.)	VI(2)-VI(3)	N , M
167	<i>A. segetum</i> (DEN. et SCHIFF.)	VIII(3)N	N , M
168	<i>A. vestigialis</i> (HUFN.)	VII(3)-VIII(2)	N , M
169	<i>Panthea coenobita</i> (ESP.)	VIII(3)	N
170	<i>Colocasia coryli</i> (L.)	IV(3)-V(2)	N , M
171	<i>Meganola strigula</i> (DEN. et SCHIFF)	VII(1)	N
172	<i>M. albula</i> (DEN. et SCHIFF.)	VI(2)-VII(3)	N , M
173	<i>Nola cucullatella</i> (L.)	VII(1)	M
174	<i>N. aerugula</i> (HBN.)	VII(2)	M
175	<i>Nycteola revayana</i> (SCOP.)	VII(3)-X(3)	N , M
176	<i>Bena bicolorana</i> (FUESSLY)	VI(3)-VIII(1)	N , M
177	<i>Pseudoips prasinana</i> (L.)	VIII(3)	N
178	<i>Earias clorana</i> (L.)	VIII(1)	M

Razem gatunków –Total species: 178

N – środowisko naturalne (the natural environment)

M – środowisko miejskie (the municipal environment)

Literatura

Fibiger M., Hacker H. 1991. Systematic list of the Noctuidae of Europe. Esperiana, 2: 1-109.

Nowacki J., 1990: Stan znajomości rozszedlenia sówkowatych (Lepidoptera, Noctuidae) w Polsce. Wiad. ent., 9: 53-59.

Nowacki J.1992. Sówkowate (Lepidoptera, Noctuidae) rezerwatu Parkowe w Potoku Żłotym Koło Częstochowy. Wiad. ent. 11 (1): 27-35.

Prüffer J. (1918): Materiały do fauny łuskoskrzydłych okolic Częstochowy, Pamiętnik Fizjograficzny, 25: 1-13.

Krótkie doniesienia - Short communications

**Brychius elevatus (PANZER, 1794) (Coleoptera: Haliplidae)
w okolicach Częstochowy.**

**Brychius elevatus (PANZER, 1794) (Coleoptera: Haliplidae)
in the environs of Częstochowa.**

Klasiński Jarosław, Częstochowa.

Brychius elevatus (PANZER, 1794) należy do chrząszczy występujących wyłącznie w czystych wodach płynących, których jest coraz mniej na odwodnionych terenach krasowych Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej.

W Polsce jedyny gatunek z rodzaju *Brychius* (THOMSON, 1860), rozmieszczony jest w całym kraju z wyjątkiem niżej położonych wzniesień (GALEWSKI, TRANDA 1978). Współcześnie podawany tylko z niewielu stanowisk na Wyżynie Lubelskiej, Roztoczu, w Tatrach i na Pojezierzu Pomorskim (BUCZYŃSKI, PRZEWOŻNY, 2005). Umieszczony na Czerwonej Liście Zwierząt Ginących (PAWŁOWSKI i in. 2002) w kategorii LC.

W trakcie badań dopływów rzeki Warty na odcinku Poraj-Mstów (tylko cieki odwadniające obszar krasowy), odłowiono 4 egzemplarze tego gatunku.

- Wancerzów ad Częstochowa, UTM [CB 83], 3 exx. 14.07.2002 leg. et coll. J. Klasiński, strumień szybko płynący, odwadniający wzgórza wapienne, w dobrze zarośniętym zastoisku. Złowiony razem z *Haliplus* (*Neohaliplus*) *lineatocollis* (MARSH.)
- Korwinów ad Częstochowa, UTM [CB 72], 1 ex. 24.08.2002 leg. et coll. J. Klasiński, strumień wolno płynący, odwadniający Góry Sokole.

Literatura

- Buczyński P., Przewoźny M. 2005. Uwagi o niektórych chrząszczach wodnych (Coleoptera: Gyrinidae, Haliplidae, Dytiscidae, Spercheidae, Hydrophilidae) uważanych za zagrożone w Polsce. *Wiad. entomol.*, Poznań, 24(2): 69-76.
- Galewski K. 1976. Chrząszcze - Coleoptera, Flisakowate - Haliplidae, Hygrobidae, Klucze do oznaczania owadów Polski, Warszawa, XIX, 4:1-52.
- Galewski K., Tranda E. 1978. Fauna słodkowodna Polski. Chrząszcze (Coleoptera), Warszawa -Poznań: 321 ss.
- Pawłowski J., Kubisz D., Mazur M. 2002. Coleoptera - Chrząszcze [W:] Głowacki Z. (red.): Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 88-110.

Uwagi o hodowli motyla *Samia cynthia ricini* (Drury, 1773) (Lepidoptera Saturniidae).

Remark on batterfly's breeding *Samia cynthia ricini* (Drury, 1773) (Lepidoptera, Saturniidae).

Geisler Tomasz, Częstochowa.

Motyl *Samia cynthia ricini* (Drury, 1773), został sprowadzony z Chin lub Indii. Prawdopodobnie jest mieszańcem dwóch bardzo podobnych motyli (*Samia cynthia* i *Samia ricini*). Nazywany jest też odpowiednio jedwabnikiem ajlantusowym lub rycynusowym.

W Europie zaaklimatyzował się na południu, m. in. we Francji, Hiszpanii, Włoszech, Chorwacji i Słowenii. Rośliną żywicielską w ojczyźnie oraz w południowej Europie, jest bożodrzew gruczołkowany *Ailanthus altissima*, (Brehm, 1968). W Polsce może żerować na ligustrze (*Ligustrum vulgare*), oraz na bzie lilaku (*Syringa vulgaris*), sumaku octowym (*Rhus typhina*), forsycji (*Forsythia*), magnolii (*Magnolia*) i jesionie (*Fraxinus*). Lista gatunków roślin żywicielskich jest znacznie szersza. Ubarwienie skrzydeł tej ćmy jest zmienne, od oliwkowo-zielonego do pomarańczowo-brązowego (Carter, 1993). Gąsienica jest biała, później niebieskozielona. Rozpiętość skrzydeł imago wynosi 70-120 mm.

Hodowany motyl jest jednym z gatunków łatwiejszych w hodowli. Temperatura hodowli, powinna zawierać się w zakresie 20-25°C, przy wilgotności wynoszącej 70-80%. Są to warunki bardzo zbliżone do domowych. W roku można uzyskać do 5 pokoleń. Zaletą hodowli jest także to, że imago nie pobierają pokarmu.

Hodowlę wymienionego motyla prowadzono na ligustrze. Były czynione próby podawania ognika, berberysu oraz sumaka. Jednak bez sukcesu. Część gąsienic, podjęła jednak żerowanie na sałacie „lodowej”. W zimie hodowla prowadzona może być na liściach uzyskanych ze sztoprów, gałązek i pędów, wsadzonych do wody 2 miesiące wcześniej.

Hodowla wymaga zapewnienia dużej ilości świeżych roślin, regularnego czyszczenia oraz wietrzenia. Może być prowadzona w większych akwariach lub faunariach.

Cykl od wylęgnięcia gąsienic, do uzyskania pierwszych jajeczek wynosił 70 dni. Gąsienice wylęgają się prawie w 98%.

Gąsienice po wylęgu, do trzeciej wylinki, trzymają się i żerują w grupie.

Przechodzą 5 wylinek. Skóra gąsienic po 3 wylince staje się biała, pokryta woskową substancją. Czas od 4 wylinki, do zrobienia oprzędu przez gąsienicę i przepoczwarczenia wynosi od 12 do 18 dni. Długość ciała gąsienic wynosi po wylęgu około 3 mm, po pierwszej wylince około 5-8 mm, po drugiej 10-20 mm, po trzeciej 45-50 mm. Gąsienica przed przepoczwarczeniem, osiąga długość 65-75 mm.

Poczwarka ma około 27-31 mm długości. Wylęg motyli następuje, po 4-5 tygodniach. Po kopulacji, która może trwać do 30 godzin, samice składają od 80-150 jajeczek.

Ważne jest utrzymanie w czasie wylęgania motyli z kokonów, wysokiej wilgotności (90%). W przypadku zbyt niskiej wilgotności, wykluwające motyle nie są w stanie dostatecznie szybko napompować skrzydeł.

Śmiertelność gąsienic, z różnych powodów (np. martwoty) może być na poziomie 20-50% (Wąsowicz, 1966).

Rozpiętość skrzydeł motyli uzyskanych z pierwszej hodowli wynosiła 70-90 mm, przy długości skrzydła wynoszącej 50 mm. Możliwa jest aberracja wylęgniętych motyli, przejawiająca się np. różnym rozmieszczeniem plam (ryc. 1) i jaśniejszym ubarwieniu.

Prowadzona hodowla umożliwiła obserwację całego cyklu życia motyla i okazała się bardzo interesująca.

Ryc.(Fig) 1. *Samia cynthia ricini* (Drury, 1773)

Literatura:

Brehm A., 1968, *Życie zwierząt, Bezkręgowce*, PWN, Warszawa: 504 ss..

Carter D., 1993, *Motyle, Wiedza i Życie*, Warszawa: 304 ss.

Wąsowicz J., 1966, *Jedwabniki*, PWRiL, Warszawa: 176 ss.

Internet

Informacje dotyczące hodowli:

www.entomo.pl/forum/

www.lepidoptera.bai.pl/

Opis gatunku i wykaz roślin żywicielskich:

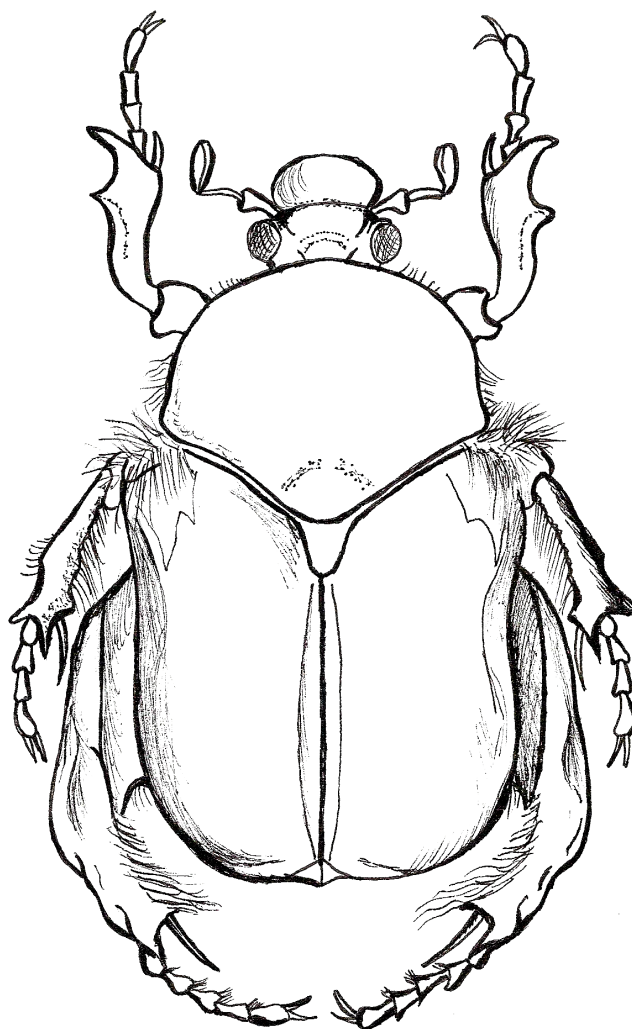
motyle.szm.sk/chov/S%20cynthia.htm

hwww.wormspit.com/erisilkworms.htm

www-staff.it.uts.edu.au/~don/larvae/satu/cynthia.html

Kompletny wykaz roślin żywicielskich:

internt.nhm.ac.uk/jdsml/.....

Blesia atra BURMEISTER, 1842 (Cetoninae, Blesiini)

Częstochowskie Koło Entomologiczne
MUZEUM CZĘSTOCHOWSKIE
Aleja N.M.P. 45A
42-200 Częstochowa
tel. 0-34 324 44 24, tel. / fax 324 32 75

<http://www.czkent.entomo.pl>

kontakt:
Przewodniczący Koła
Tomasz Kościelny
0-34 328 29 74
609 354 315

redakcja:
T. Kościelny, J. Klasiński, T. Geisler
współpraca:
P. Włodarkiewicz

Wskazówki dla autorów:

Pliki w formacie Microsoft Word 97/2000. Marginesy: górny i dolny - 1 cm, lewy i prawy - 1 cm. Nagłówek - 1 cm, stopka - 1 cm. Czcionka tytułu: Albertus Extra Bold CE, czcionka tekstu: Times New Roman, wielkość 14 pt. (bold). Pojedyncze odstępki między liniami. Rysunki max. 12x12 cm (*.jpg). Podpisy pod rysunkami wyśrodkowane, 12pt. Wykazy gatunków, listy koniecznie sporządzane w tabelach. Literatura podana alfabetycznie i chronologicznie.